

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ ФАКУЛЬТЕТ
ЕКОНОМІЧНИХ НАУК
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Кваліфікаційна робота

Освітній ступінь - бакалавр

на тему: **«ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В
УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ АЗІЇ»**

Виконав: студент 4-го року навчання
напряму підготовки
Економіка

Граніч Олег Георгійович

Керівник Бойко О. М.
кандидат економічних наук

Рецензент Дульська І.В.
кандидат економічних наук

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою «_____»

Секретар ЕК _____
«___» _____ 20__ р.

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I	5
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ	5
1.1 Поняття індустріальний парк як форма організації національної інноваційної системи	5
1.2 Мета, завдання та функції індустріальних парків.	11
1.3 Сучасні інструменти підтримки діяльності індустріальних парків.	16
РОЗДІЛ II. АЗІАТСЬКИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ	19
2.1 Китайський досвід створення та розвитку індустріальних парків.	19
2.2 Досвід Туреччини у напрямку функціонування індустріальних парків як форми організації інноваційної діяльності	27
2.3 Південно-корейський досвід діяльності індустріальних парків	33
РОЗДІЛ III	42
ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	42
3.1 Історія створення та розвитку індустріальних парків в Україні	42
3.2 Нормативно-правове забезпечення діяльності індустріальних парків в Україні та розробка пропозицій щодо покращення їх функціонування	46
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

На сьогоднішній день інновації є всесвітньо визнаним рушієм економічного розвитку будь-якої країни. В свою чергу такі об'єкти як індустріальні, технологічні та наукові парки є внутрішньо національними плацдармами для формування цього інноваційного розвитку. Система діяльності індустріальних парків зазнала багато деформацій протягом історії незалежності України і продовжує змінюватися навіть зараз.

Актуальність дослідження заключається у необхідності розвитку індустріальних парків в Україні, з метою збільшення виробництва інноваційного продукту та подальшого розвитку Української економіки. Досвід розвинутих країн показує що дослідження і впровадження інноваційного й високотехнологічного виробництва сприяє значному покращенню інноваційного потенціалу та економічному зростанню держави. Розвиток Індустріальних парків також сприятиме виконанню цілей поставлених Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності України на період до 2030 року. Окрім цього необхідно розглянути досвід саме країн Азії, що вже досягли значного розвитку у питанні Індустріальних та технологічних парків, адже специфіка систем їх діяльності має власні типові особливості, що можуть слугувати прикладом для України.

Мета дослідження полягає у вивченні різноманітних особливостей системи діяльності та сприяння розвитку Індустріальних парків в Україні та країнах Азії. Необхідно зрозуміти чому та яким чином Індустріальні парки можуть сприяти інноваційному розвитку та розвитку економіки країни в цілому.

Завдання роботи:

1. В теоретико-методологічному аспекті розкрити особливості створення та розвитку індустріальних парків.
2. Здійснити аналіз азіатського досвіду індустріальних парків.
3. Визначити особливості функціонування індустріальних парків в Україні.
4. Проаналізувати інституційно-правове забезпечення діяльності індустріальних парків в Україні.
5. На основі дослідження скласти аналітичну записку щодо методики розвитку системи діяльності індустріальних парків в Україні.

Об'єкт дослідження система діяльності індустріальних парків. Особливості її розвитку у країнах Азії. Чинники та фактори що здійснюють вплив на розвиток цієї системи.

Предметом дослідження є порівняння системи діяльності індустріальних парків у країнах Азії та в Україні. Характерні для індустріальних парків Азії та України особливості, що сприяють чи пригнічують їх розвиток. Вплив розвитку системи діяльності індустріальних парків на економіку України.

Методи дослідження, що використовуються включають:

1. Аналіз даних, щодо правової системи, фіскальної системи та інших державних важелів впливу на діяльність індустріальних парків;
2. Порівняння систем діяльності індустріальних парків у різних країнах;
3. Оцінка статистичних даних продуктивності індустріальних парків у різних країнах;
4. Надання методичних рекомендацій на основі оціненої інформації, щодо покращення системи діяльності індустріальних парків.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

1.1. Поняття індустріальний парк як форма організації національної інноваційної системи

На сьогоднішній день факт урбанізації є результатом пришвидшеної індустріалізації та модернізації промисловості у всьому світі. Швидкість і формування урбанізації залежить від швидкості індустріалізації в кожній країні. Одним з таких інструментів є розвиток індустріальних парків. Вони сприяють промисловому та економічному розвитку країни, а також є важливим інструментом інноваційної політики в межах містобудування та регіонального планування країни, а також регіону в цілому.

За даними Об'єднаних Націй, індустріальні парки слугують для (UNIDO, 2019, р.10):

- Сприяння децентралізації шляхом запобігання або перевірки надмірної концентрації або зростання окремих міських районів, особливо великих мегаполісів.
- Зростання економічної, продуктивної та виробничої зайнятості міських громад.
- Регулювання процесу нарощування виробничих потужностей та менеджмент розташуванням на пріоритетних земельних площах в межах розвитку мегаполісів.
- Зміцнення економічної складової в процесі еволюції малих та середніх міст.

- Забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку виробничої складової міського середовища.
- Мінімізація відстані до роботи та зменшення навантаження на транспортну систему мегаполісу.
- Максимізація ефективного використання земельних площ та зменшення витрат на землю, розвиток земель, інтеграцію міського маргінального населення у виробничу промислову систему.
- Досягнення економії в наданні міських та комунальних послуг

Поняття індустріальних парків, правила їх розміщення, сфери та особливості їх діяльності, а також правові та організаційні засади їх створення і функціонування на території України регламентовані Законом України “Про індустріальні парки” (2012 р.). Згідно частини 3 пункту 1 статті 1 цього закону, “індустріальний (промисловий) парк (далі - індустріальний парк) - визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, а також науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікацій на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку” (Відомості Верховної Ради, 2017).

Проте, іноземні джерела найчастіше визначають індустріальний парк як територію промислового призначення, розроблену і поділену на ділянки згідно з комплексним планом з забезпечення доріг, транспорту та комунальних послуг, іноді також із загальними спорудами, якими користуються група виробників (Aggarwal, 2016).

Створення ІП базується на:

- кластеризація та розміщення необхідних інфраструктурних об'єктів на обмеженій, наближеній та легко доступній території для зменшення виробничих витрат (дороги, залізничні під'їзні шляхи, порти, високовольтні лінії електропередачі, лінії зв'язку, водозабезпечення, газозабезпечення);
- виведення промислового виробництва на околиці або за межі міста для зменшення негативних екологічних наслідків, забезпечення локалізованого екологічного контролю;
- надання суб'єктам підприємницької діяльності комплексу інформаційних, консультативних, логістичних послуг, створення сприятливих умов для налагодження різноманітних виробничих і економічних зв'язків між підприємствами;
- отримання різних форм державної та муніципальної підтримки, пільг як для керуючих компаній, так і для суб'єктів підприємницької діяльності.

Розрізняють індустріальні парки за “статусом індустріального парку”. В Україні за статусом ІП бувають трьох рівнів:

1. Об'єкт, який не входить у Реєстр індустріальних парків
2. Об'єкт, який входить у Реєстр індустріальних парків
3. Індустріальний парк зі статусом національного проекту

(Беновська, 2014).

Відповідно до даних Мінекономрозвитку, на даний момент в Україні зареєстровано 42 індустріальних парки, проте, деякі діючі індустріальні парки не входять до реєстру у зв'язку з невиконанням деяких умов, таких як недостатня площа індустріального парку (менше 15 га), не виконуються вимоги щодо проведення обов'язкової реконструкції та інше (Мінекономрозвитку України, 2020).

У світі індустріальні парки поділяються за типом виробничих майданчиків (Єгоров І.Ю., Бойко О.М., 2015):

- 1) Greenfield - інвестування в «зелене поле», коли компанія з самого початку будує на території не забезпеченій інфраструктурою власні об'єкти.
- 2) Brownfield - інвестування в Браунфілд відбувається, коли компанія купує або орендує існуючий об'єкт. Це може бути як діючий так і об'єкт, що вийшов з використання (стара ферма, завод або інше), тобто забезпечених виробничими приміщеннями, інфраструктурою та іншим. Компанія робить відповідні реконструкції, добудови та інші дії для налагодження виробництва на території.
- 3) Комплексний парк – ІП, що відповідно призначення територій, де юре, має аспекти, що не задовільняють офіційно визнані ознаки ІП.
- 4) Транскордонний індустріальний парк – “індустріальний парк, що створюється і функціонує на підставі міжнародного договору України, який укладається між урядами держав або уповноваженими ними ініціаторами створення. Порядок створення і функціонування таких індустріальних парків регулюється міжнародними договорами України” (Відомості Верховної Ради, 2013).

Згідно з даними незалежного дослідження у 2019 року, серед індустріальних парків, які планується внести до реєстру протягом 2020-2022 років, показники були вкрай невтішними: відповідно даним дослідження компанії “EVON Development” у 2019 році, з 36 досліджених індустріальних парків 26 взагалі не мають будівель, 6 парків будуються, 22 проєктуються, до 23-х підведені мережі (Бізнес, 2019).

За правом власності в Україні індустріальні парки поділяють на муніципальна та приватні. Муніципальні індустріальні парки, створення яких ініційоване державою, а приватні, відповідно, створюються приватними особами за згоди місцевої адміністрації. Проте, у світі існує й третій тип - міжнародні індустріальні парки, які найкраще відповідають умовам теорії

ендогенного зростання, та створюються за ініціативи двох країн партнерів (з можливою участю приватних осіб). Найближчим прикладом такого співробітництва є індустріальний парк “Великий камінь” у Білорусі, створений за партнерства Білоруського та Китайського Міністерств Економіки.

У світі виділяють два основних способи управління індустріальними парками. Відповідно до першого способу – керуюча компанія, надає підприємствам не тільки територію для розміщення виробництва, але також задовольняє їх потребу у підходящій інфраструктурі та надає необхідні послуги.

Якщо розглядати другий спосіб, можемо відзначити, що маленькі ІП не керуються спеціальною компанією, а підприємства, що розміщують виробництво на одній території, виконують обмін необхідними послугами, сервісом та залучають сторонні фірми, що не входять до індустріального парку.

Індустріальні парки можуть також бути диференційовані за галузевою структурою. Їх прийнято поділяти на універсальні (резидентами універсальних парків є підприємства різних компаній, які не пов’язані між собою технологічними процесами, а важливою вимогою є те, що організації не повинні вступати в протиріччя щодо екології виробництва) та спеціалізовані (поділяються на два види: одне базове підприємство обирає компанії за галузевою спеціалізацією; поєднуються незалежні одне від одного підприємства, які належать до однієї галузі).

Для всіх ІП доступна державна система стимулювання їх діяльності першого рівня. Система першого рівня включає такі преференції:

– “спрощена процедура доступу до виробничих площ для ініціатора і/ або керуючої компанії та фірм, що входять до складу ІП, в межах індустріального парку (отримання права користування та власності на ділянку комунальної чи

державної власності) та наступна гарантія прав на ділянки, що знаходяться на території ІП;

- надання інформаційної підтримки та консультації з боку Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України ініціаторів ІП, керуючих компаній та потенційних учасників, органи виконавчої влади та місцеве самоврядування, бізнес-середовище щодо умов створення та функціонування, розробки концепцій ІП, визначення земельних ділянок, що є придатними для створення ІП;
- можливість отримання коштів з державного чи місцевих бюджетів для фінансування комплексу заходів щодо вибору території індустріального парку та її облаштування на землях державної чи комунальної власності” (Єгоров І.Ю., Бойко О.М., 2015).

Система стимулювання діяльності для ІП другого рівня має ряд додаткових податкових стимулюючих механізмів, проте, ми розглянемо їх більш детально у третьому розділі.

ІП третього рівня теоретично матимуть найширший перелік механізмів стимулювання. Дана система має застосовуватися для ІП, що мають статус проекту національного масштабу, та вирішують питання розвитку промисловості всієї країни. Проте, досі індустріальні парки третього рівня знаходяться у процесі розробки, тому у роботі ми не будемо акцентувати на них свою увагу.

1.2. Мета, завдання та функції індустріальних парків.

Економічне зростання та стійкий економічний розвиток можливі здебільшого лише завдяки глобалізації та інноваційному процесу. Інноваційні підприємства, які беруть участь у проектуванні нових технологій, виробництві

інновацій, розробці методів організації, розвитку менеджменту та інших функціях, які розвиваються завдяки обміну міжнародним досвідом та інформацією, є основою поліпшення стандартів праці та життєдіяльності по всій країні. Так, економічно розвинені країни світу представляють гарний приклад того, наскільки важливими є інноваційні підприємства (США, Китай, Японія, країни Євросоюзу та Північної Європи вкладають значну частину коштів в розвиток інновацій).

Для того, щоб пояснити, як інновації і індустріальні парки загалом можуть впливати на економічний розвиток, необхідно розглянути теорію ендогенного зростання, яка показує залежність між людським капіталом, ринком, технологічним (інноваційним) розвитком та економічним зростанням.

Американський економіст Пол Ромер розділяє економіку держави на три основні сектори: науково-дослідний сектор, сектор існуючого запасу знань та новий технологічний сектор (Paul Romer, 1994). Відповідно до його теорії, новий людський капітал і наявний запас знань використовуються для отримання нових знань, які потім матеріалізуються у вигляді нових технологій. Для стимулювання такого зростання він запропонував стимулювати інновації за допомогою економічної політики: це дало іншим економістам і практикам величезний набір нових інструментів.

Концепція ендогенного економічного зростання Пола Ромера - це позитивна економічна динаміка, що підтримується інвестиціями в науку та освіту. За винятком цього, згідно з його дослідженнями, країни, які інвестують у розвиток нових технологій, одужують набагато швидше після кризи та мають більш стабільну криву економічного розвитку. Для досягнення економічного зростання країни повинні постійно шукати кращі варіанти використання дефіцитних ресурсів - капіталу, корисних копалин тощо. Для цих пошуків обмежень немає, тому зростання нашого багатства за рахунок інновацій не

обмежується. Ця теорія акцентує увагу на таких аспектах довгострокового розвитку держави, як: великі інвестиції в розвиток технологій та розвитку людини, вільний обмін інформацією та якомога більший міжнародний обмін досвідом, вільний ринок та вільна наука, продуктивне використання ресурсів і, звичайно, неупинний розвиток соціально-економічних факторів.

За Полом Ромером, продуктивність людини може дуже зрости, якщо вона здатна працювати в інтернаціональній команді, обмінюючись досвідом, тобто будучи пов'язаною з іншими людьми, спілкуючись на різних мовах, вивчаючи науку та культуру інших народів. Це створить раніше неможливі команди, які можуть виробити несподівані рішення, що можуть забезпечити довгострокове економічне зростання.

Термін «індустріальні парки» часто також використовується для охоплення широкого спектру понять, таких як зони вільної торгівлі, спеціальні економічні зони, високотехнологічні зони, вільні порти, зони підприємств тощо. Велика кількість термінів та понять пов'язана з індустріальними парками, серед інших причин, є результатом відмінностей у цілях, функціях чи формах цих парків, відмінностей у термінології економічної політики різних країн, а також бажання певних індустріальних парків чи програм диференціюватися від конкурентів.

Для розуміння, чому саме індустріальні парки є рушієм розвитку промисловості та чому вони потребують такої уваги зі сторони держави, важливо з'ясувати їх відмінність від інших видів спеціальних економічних зон. Україна має досвід функціонування технопарків, які часто плутають з індустріальними парками. Основна відмінність технопарку від індустріального полягає в тому, що технопарки напрямлені на розробку та впровадження нових технологій у виробництво. У випадку з технопарками необхідною є присутність науково-дослідницької частини у вигляді наукових інститутів, центрів,

університетів. У випадку ж з індустріальними парками, вони забезпечують підприємства інфраструктурою для здійснення їх основної діяльності.

Промислові парки - вирішальний інструмент індустріалізації та планування міст і регіонів. Метою діяльності ІП є: контроль за промисловим розвитком, систематична урбанізація, врівноваження регіонального розвитку та впровадження і вдосконалення нових міст. Як інструмент індустріалізації, промислові парки забезпечують великі економічні переваги та заохочення для підприємців. Фірми, що існують у індустріальних парках, виграють від зовнішньої та агломераційної економік, тому їхня конкурентоспроможність зростає. Окрім того, ІП є ефективним засобом здійснення макрополітики, політика промислових парків приймається як шлях індустріалізації шляхом вдосконалення промисловості, модернізації галузевих закладів відповідно до підвищення продуктивності та прибутку, зниження витрат і підвищення якості продукції у країні.

Кожен тип індустріального парку має свої інновативні особливості та виконує індивідуальний тип задач, що стоять перед ним. У таблиці 1.1 наведені приклади найпоширеніших у світі типів індустріальних парків та зон.

Таблиця 1.1. Типи індустріальних парків

Тип	Визначення
Еко-індустріальний парк	Також називаються низьковуглецеві, зелені або циркулярні зони. Це промислові парки, створені для поліпшення соціальних, економічних та екологічних показників їхніх фірм-резидентів, у тому числі шляхом сприяння промислому симбіозу та зеленим технологіям, що забезпечують ефективність використання ресурсів і в результаті чого виникає конкурентна перевага, що сприяє стійким до клімату галузям та зеленим ланцюгам вартості. Також поширює інклюзивні та стійкі

	ділові практики та соціально відповідальні відносини з оточуючими громадами.
Спеціальні економічні зони	Визначені райони країни, на які поширюються унікальні економічні норми, що відрізняються від звичайних норм цієї країни, а також загалом передбачають поза територіальне поводження з митними тарифами.
Особливі експортні зони	Безмитні зони, зосереджені на виробництві з метою експорту, зазвичай надають експортні субсидії у вигляді податкових відпусток і мають експортні квоти.
Зони вільної торгівлі	Визначені райони зі зниженими або відсутніми податками на імпорт та зменшеними зобов'язаннями щодо дотримання регуляторних норм, щоб залучити новий бізнес та іноземні інвестиції.
Високотехнологічні зони	Спеціальні регіони, призначені для сприяння створенню та зростанню компаній, що базуються на інноваціях, шляхом інкубації та інших політичних втручань.
Аграрно-індустріальні парки	Визначені райони, призначені для залучення та просування галузей промисловості у сфері сільського господарства.

(UNIDO, 2019)

Відповідно до Закону України “Про індустріальні парки” в Розділі 1. Загальні положення Статті 4. Визначено основні засади створення і функціонування індустріальних парків:

“Створення і функціонування індустріальних парків на території України здійснюються на таких засадах:

1) вільного доступу до інформації про можливість використання земель для створення індустріальних парків;

- 2) конкурентності у виборі керуючої компанії на землях державної та комунальної власності;
- 3) гарантування прав на земельні ділянки у межах індустріального парку;
- 4) державної підтримки створення індустріальних парків;
- 5) державного стимулювання залучення інвестицій в індустріальні парки” (Відомості Верховної Ради, 2013).

Як уже зазначалося, сьогодні інновації є загальновизнаним рушієм економічного розвитку в будь-якій країні. У свою чергу такі об'єкти, як промислові, технологічні та наукові парки, кластери та просто інноваційні підприємства, є національними опорами для формування цього інноваційного розвитку. В свою чергу, теорія ендогенного розвитку показує, як кожна країна може досягти цього довгострокового розвитку шляхом впровадження інновацій як першочергової цілі для держави. Хоча система впровадження та діяльності індустріальних парків складна і багатоступінчаста, проте це дозволяє кожній державі, в тому числі й Україні, підібрати той тип та ту структуру діяльності індустріальних парків, яка допоможе найефективніше використовувати наявні ресурси та приваблювати інвестиції, з кінцевою метою, підняти рівень економіки та покращити рівень життя країни в цілому.

1.3. Сучасні інструменти підтримки діяльності індустріальних парків.

Сьогодні у світі провідну позицію займають дві моделі стимулювання створення та розвитку ІП - “Азіатська” та “Американська”. Розглядаючи “Азіатську” модель необхідно зазначити, що “держави може надати землю під проект, запропонувати стимули для залучення робочої сили, а також сприяти залученню міжнародного фінансування для розвитку інфраструктури. Удосконаленням та іншими питаннями щодо створення індустріального парку займаються приватні компанії”. На відміну від “Азіатської” моделі “Американська” полягає у тому, що “громадські агентства розвитку

відповідальні за більшість індустріальних парків, що розміщують виробництво. Проект створення індустріальних парків фінансується переважно за рахунок реалізації державних і міжнародних програм розвитку” (Єгоров І.Ю, Бойко О.М., 2015)

Політика щодо ІП має на меті забезпечити основу для промислового виробництва та інших, пов'язаних з цим заходів, для сприяння ефективного використання обмеженої національної території, та закласти ґрунт для зростання національної економіки.

Основні цілі цієї політики можна узагальнити наступними трьома пунктами: сприяння постачанню промислових земель та сприяння рівновазі в галузях загальнодержавної промисловості, сприяння збалансованому національному розвитку та стійкому зростанню галузей, а також підтримка балансу між промисловою землею та довкіллям.

Для досягнення визначених цілей можна використовувати кілька інструментів. Один з них - створення довгострокового плану підготовки промислових земель. Наприклад, створення загальнодержавного плану підготовки промислових земель з урахуванням місцевих особливостей та доступності промислових земель, та розробка високотехнологічних індустріальних парків. Інші довгострокові плани включають оновлення застарілих індустріальних парків та контроль промислових земель поблизу міст.

Інший засіб - це диференціювати політику дозволу на промисловість стосовно впливу на навколишнє середовище та придушити розміщення галузей із високим рівнем забруднення, таких як нафтохімічна чи металургійна промисловість у прибережній зоні, та обмеження викидів забруднюючих речовин або великих промислових парків у сільськогосподарських угіддях чи на лісовій території.

Останній, але не менш важливий засіб - диференціація податкових пільг, фінансової підтримки або регулювання землекористування, як один з можливих інструментів політики. Розширення податкових пільг та державних дотацій фірмам учасникам ІП, та розширення довгострокових кредитів з низькими відсотками фірмам, які бажають створити виробничі майданчики в агропромислових парках в провінційних районах, є ефективними фінансовими стимулами для сприяння ефективному розташуванню галузей по всій країні. У Додатку А наведено приклади діяльності індустриальних парків у деяких країнах та податкові пільги, які вони одержують для поліпшення свого функціонування.

РОЗДІЛ II. АЗІАТСЬКИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ.

Система діяльності індустріальних парків відрізняється у різних країнах з метою ефективного підлаштування до загальної економічної системи країни та її стратегії розвитку. У цьому розділі розглядається підхід щодо функціонування індустріальних парків у трьох країнах Азії (Китай, Туреччина та Північна Корея), визначено особливості державного регулювання, що використовуються з метою стимулювання їх діяльності.

2.1. Китайський досвід створення та розвитку індустріальних парків.

Особливі економічні зони у Китаї починають свою історію щонайменше 150 років тому. Менш ніж за століття Гонконг перетворився з прикордонного містечка, основою доходу якого було ведення сільського господарства. Наразі це величезний торговельний район, що слугує опорою для економіки усього Південного Китаю. Проте, найбільші економічні зміни місто, як і весь Китай зазнало після реформ Ден Сяопіна, що почалися у другій половині 1970-их років. Одним з найбільших нововведень, що ознаменували “Китайське економічне диво” стало відкриття вільних (ВЕЗ) та спеціальних (СЕЗ) економічних зон спочатку у Женьчжені, Жухаї, Шантоу та Ксіамені, а пізніше і в деяких інших районах та містах країни. Спеціальні економічні зони у Китаї, включаючи відкриті прибережні міста, було створено з метою приваблення іноземних інвестицій у 1984 році. Усім прибережним районним центрам було надано статус Відкритих міст у 1992 році. Нова Територія Пудонгу отримала

статус “Супер СЕЗу” після її призначення для розвитку швидкісного дорожнього сполучення (1990 р.).

15 Китайських зон вільної торгівлі - це в першу чергу вільні від податкових стягнень митниці, орієнтовані на пришвидшені та дешевші імпорту та експорт товарів. Вони всі розміщені в портових містах вздовж східного узбережжя та включають функції пришвидшеної duty-free торгівлі, спрощеної логістики, складування та інші функції, що позитивно впливають на обмін товарами та послугами між Китаєм та іншими країнами. Як центральний, так і регіональний уряди Китаю були спрямовані на розробку податкових пільг для ВЕЗ та СЕЗ на державному та провінційному рівнях. Основна ідея полягала у скасуванні ПДВ та митних платежів на продукцію, що імпортується в ці зони, а також зменшення податку на прибуток та інших податків, реалізованих компаніями, що працюють у цих районах.

Більш вузькоспеціалізованими зонами, спрямованими на впровадження інтенсивних технологічних процесів у виробництво стали 54 економічних та технологічних зон. В середині 1980-тих Китайський уряд постановив створення 14 таких зон у Відкритих містах. Більшість з них було побудовано як тип Greenfield. Додаткові парки було побудовано у першій половині 1990-их років, серед них Китайсько-Сінгапурський індустріальний парк та Шанхайська особлива експортна зона. Розвиток китайських індустріальних парків та технологічних зон визначався, насамперед, потребами виробничої промисловості, за якими слідувало створення житлових та інших допоміжних комерційних та сервісних споруд, а надалі - розширеними культурним та екологічним ландшафтами, що з часом формують повноцінні міські комплекси.

Відповідно до статистичних даних, станом на 1988 р., обсяг зовнішньої торгівлі Китаю сягав 100 млн дол. США, проте після впровадження Зон Вільної

Торгівлі і Спеціальних Економічних та Технологічних Зон, до 2013-го перевищив 4 трлн дол. США (Рис. 2.1).

(Рис.2.1)

(USCBC, 2016)

Задля підтвердження впливу БЕЗ на рівень економічного розвитку розглянемо статистику збільшення розвитку промислового м. Шеньчжень поблизу Гонконгу (Рис. 2.2), що став першим експериментальним районом цієї реформи. У 1979 р. в м. Шеньчжені проживало менше півмільйона осіб, а ВВП міста на початку восьмидесятих був мінімальним і ледь досягав 1 мільйону юаней. Проте з відкриттям міста для іноземних інвестицій у 1980 р. воно почало безупинно розбудовуватися та зростати. Станом на 2018 р. ВВП міста склав 2,4 трлн юаней (0,62 трлн доларів США).

(Рис. 2.2)(Hong Kong Means Business, 2019)

Поточний розвиток Китайської моделі впровадження становлення та розвитку індустріальних парків відрізняється від інших країн, що розвиваються. Він визначений трьома факторами. Перший - розмір Китаю, не лише території країни, а й, що більш важливо, чисельністю його населення. Величезна кількість працюючої дешевої, напівосвіченої робочої сили створює пропозицію через внутрішню міграцію до більш промислово розвинених регіонів з сільської місцевості. Ця ситуація відрізняє Китай від менш населених "Азіатських Тигрів". Ринок праці в Китаї також включає високоосвічений сегмент, що може створювати інновації, але існує перешкода нестачі інвестованого капіталу та досвідченого керівництва. Другий визначний фактор, що відрізняє Китай від інших Азіатських моделей - відсутність сильної багатой країни-наставника, у зв'язку з політичним устроєм Китаю. Третій фактор - це перехід країни від централізованої економіки до підвищення локалізації контролю в загальних умовах соціально-політично-воєнізованого контролю стабільності країни. Нові економічні ініціативи та підтримка промисловості надходять здебільшого від політичного авторитету. Як і в країнах що розвиваються, державні утворення відіграють провідну роль в розвитку цільових об'єктів, в тому числі, індустріальних парків.

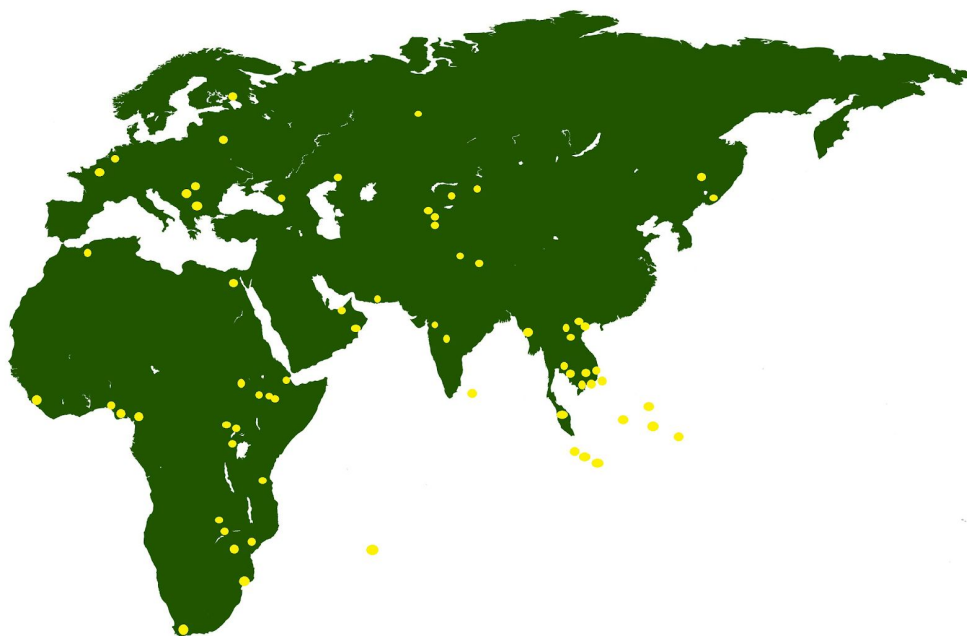
Окрім п'ятирічних планів, поширених у Китаї, розвиток індустріальних парків обумовлюється впровадженням деяких інших стратегій та планів з розвитку країни. Перша державна програма національного рівня, що орієнтувалася на забезпечення капіталом технологічно розвиненого бізнесу був план “863”, названий через дату проголошення ідеї Державною Радою (1986 р.). План було запущено Китайською Академією Наук та Пекінським Університетом під егідою Національної Комісії з Наук та Технологій, з метою надання підтримки високотехнологічним проектам та дослідженням, що могли вести до отримання корисних продуктів та розвитку економіки країни. У рамках “863” надавалася спеціальна підтримка проектам, що забезпечували нові якісні підходи в автоматизованій біотехнології, енергетиці, інформаційній технології та космічних технологіях. Проте, план виявився не успішним у зв'язку з рядом культурних та комерційних причин.

Ще однією програмою з забезпечення розвитку високотехнологічної промисловості в Китаї стала програма “Факел” (1988 р.). Місією програми було сприяння будівництву науково-технічних індустріальних парків (НТП). За останні роки НТП на державному рівні стали важливою силою для стратегічної перебудови національної економіки та вироблення нових точок економічного зростання. Вони внесли позитивний внесок у стійкий, швидкий та здоровий розвиток національної економіки. З 1991 - 2002 роки загальний дохід від 53 державних НТП збільшився з 8,73 млрд юанів (1,24 млрд доларів США) до 1,53 трлн юанів (0,22 трлн дол. США) із середньорічним темпом зростання понад 60 відсотків. Податки, сплачені за той же період, вирости з 390 млн юанів до 76,64 млрд юанів із сукупними податковими надходженнями в 280,8 млрд юанів. Фактично, протягом 10 років середньорічні темпи приросту різних економічних показників від цих НТП зберігаються близько 60 відсотків. У

2002 році щорічне збільшення промислової доданої вартості від цих НТП становило 22 % від загальної національної суми (China.org.cn, 2003).

Найбільшою програмою економічного розвитку Китаю, що мала вплив на розвиток Індустріальних парків як всередині країни, так і за її межами стала програма “Великий Шовковий Шлях”, яка була запущена у другому десятилітті двадцятого століття.

Одним з аспектів Китайської ініціативи "Один пояс - один шлях" є тенденція китайських компаній експортувати власну зону вільної торгівлі та спеціальні економічні зони з метою стимулювання виробництва за кордоном. Досвід впровадження вільних економічних зон призвів до того, що Китай активно просуває цю концепцію за кордоном. Оскільки китайські державні підприємства та приватний бізнес дивляться на ринки, що розвиваються зовні від Китаю, має сенс для Китаю об'єднати зусилля зі своїми закордонними дипломатичними представництвами та використати переваги створення економічних зон або індустріальних парків в інших країнах. На Рисунку 2.1 зображено індустріальні парки у Євразії та Африці, що будуються, або вже функціонують, і були створені за ініціативи чи за участі Китаю.

(Рис 2.3) (Silkroadbriefing, 2019)

Яскравим прикладом інвестицій Китаю в такі зони є створення спільного Китайсько-білоруського індустріального парку “Великий Камінь” в Республіці Білорусі. Підготовка тривала багато років, проте вже знаходиться на завершальній стадії.

Білорусь має сусідній кордон з Литвою та Польщею, обидва члени Європейського Союзу, і є членом Євразійського економічного союзу, до складу якого входять також Вірменія, Казахстан, Киргизстан та Росія. Таким чином, у рамках програми “Великого Шовкового Шляху” Китай повторює прямий шлях до Європейського ринку, що лежить через країни пострадянського блоку. Окрім цього, створення міжнаціонального ІП сприяє підйому китайських виробників, які розміщують виробничі потужності в Білорусі з виробництва продукції для Східної Європи та Кавказу. Проте, уряд Білорусі також отримує значні вигоди. Оскільки парк «Великий Камінь» знаходиться в декількох кілометрах від Мінського аеропорту, уряд вводить другу смугу для подолання очікуваного попиту на додаткові вантажні рейси. Окрім фінансових вигод, таке співробітництво піднімає рейтинг Білорусі на світовому ринку та на світовій арені в цілому, а також значно сприятиме розвитку країни, за умовами теорії ендогенного зростання.

Окрім цього, гарним прикладом може слугувати ІП Китаєм в Уганді у 2019 році. Індустріальний парк зайняв тисячі молодих людей та створив ще більше непрямих можливостей для роботи через свої ланцюги поставок. Понад 2000 молодих людей працюють у промисловому парку, де розміщуються чотири фабрики, що займаються виробництвом сталі, піни та деревини. Близько 10 000 інших людей працюють за ланцюгом поставок на заводах.

Говорячи саме про індустріальні парки, у звичному для України форматі, то на кінець 2013 р. у Китаї було 406 таких парків. Вони мають свої особливості

системи діяльності, серед яких варто зазначити, особливості їх розміщення, логістичної орієнтації, та податкової системи, що до них використовується.

1. Китайські індустріальні парки покладаються в основному на експрес-логістичні маршрути доставки між індустріальними парками та містами, і в міру розвитку житлових функцій індустріальних парків ці маршрути можуть поступово переходити до швидкісної системи громадського транспорту, застосовуючи режим транзитно-орієнтованого дизайну.

2. Китайські індустріальні парки здебільшого розташовані в районах, які все ще перебувають у середній стадії індустріалізації, їх основна діяльність - масштабне виробництво з "економією від масштабу", організація виробничого процесу з наголосом на виробничій агломерації, спеціалізації та масштабі, що сприяє підвищенню ефективності.

3. Загальне оновлення міст та розвиток індустріального парку зазвичай проходять у тандемі. Крім того, китайські індустріальні парки у своєму початковому розвитку зазвичай мають обмежене житлове приміщення. Тому працівників, які працюють у цих парках, часто залучають до центральних міст для проведення дозвілля, розваг та надання місць проживання. Це стимулює споживання в містах та сприяє їх урбанізації та розвитку. Але з трансформацією індустріальних парків виникає необхідність активно уникати процесу субурбанізації житлових приміщень індустріальних парків, зокрема, невідповідного розселення на території між індустріальним парком та сусідніми містами.

4. Уряд Китаю надає широкий ряд фінансових та податкових пільг і преференцій для фірм організаторів та учасників індустріальних парків. Основними є повне звільнення від податку на прибуток протягом трьох перших років з моменту акредитації, половину податку, за тарифом сім з половиною відсотків, сплачують протягом трьох наступних років, з початку сьомого року

податок на прибуток сплачується повністю за тарифом п'ятнадцять відсотків. Окрім цього, фірми, у яких вартість продукції призначеної для експорту становить більше ніж п'ятдесят відсотків річної валової продукції, сплачують податок на прибуток за тарифом десять відсотків. Також, якщо фірми учасники ІІ імпортують обладнання, що необхідне для виробництва, та не має аналогів на території країни, звільняються від мита на ввезення цього товару. Фірми отримують пільгові умови на організацію капітального будівництва в середині індустріального парку. Проте, уряд не надає пільг чи преференцій пов'язаних зі скороченням чи відміною податку на додану вартість (Прудка, 2017).

2.2. Досвід Туреччини у напрямку функціонування індустріальних парків як форми організації інноваційної діяльності.

У Туреччині політика розвитку індустріальних парків була включена в П'ятирічні плани розвитку, що здійснюються Державною організацією планування (SPO) з 1970 р. За мету було поставлено досягнення збалансованого регіонального розвитку, використовуючи індустріальні парки як інструмент планування містобудування, спрямовуючи розвиток промисловості, децентралізуючи галузь та зменшуючи рівень безробіття шляхом надання стимулів та преференцій для виробничих фірм. Тим не менш, вони ще не були досягнуті. Проте, навпаки, виробничі фірми обрали місце розташування в провінціях найбільш розвинених регіонів Туреччини Мармари та Егейських регіонів. Зараз у розвинених містах занадто багато створених парків та тих, що будуються. Це викликає несподіване та неконтрольоване зростання міст, соціальні проблеми, менше економічне зростання та простій їх виробництва. Таким чином, Міністерство економіки та торгівлі Туреччини прийшло до затвердження закону “Про індустріальні парки” (2000 р.). Метою закону є

регулювання вибору місця розташування, створення та управління індустріальними парками як інструментом планування урбанізації та індустріалізації. Зараз у розвинених містах занадто багато створених парків та тих, що будуються. Це викликає несподіване та неконтрольоване зростання міст, соціальні проблеми, менше економічне зростання та простій їх виробництва.

Загальне визначення індустріальних парків Туреччини затверджене у Законі "Про індустріальні парки" говорить наступне: "Для того, щоб побудувати галузь там, де це підходить, керуйте урбанізацією, запобігайте проблемам з довкіллям, використовуйте інформацію та обробку даних для виробництва промислового типу, яке потрібно встановити та вдосконалити. Індустріальні парки - це місця, де ділянки землі наділені, інфраструктурними послугами, соціальними будівлями. Технопарки існують відповідно до потреб, а індустріальні парки - це місця, які були надані для промисловості з метою активізації виробництва» (SPO, 2000).

До створення індустріальних парків турецькі промисловці стикалися з такими проблемами, як пошук відповідного місця, створення інфраструктурного фундаменту та пошуку необхідного капіталу для управління фірмами. Промисловість, яка розвивалася безсистемно та без чіткого плану, завдавала шкоди навколишньому середовищу. Вирішенням цієї проблеми стало створення індустріальних парків, що визначалося у п'ятирічному плані розвитку. Концепція індустріального парку завжди була в планах та програмах розвитку з метою вдосконалення планової промисловості Туреччини. У заплановані періоди розвитку промислові парки мали три значні цілі;

1. Забезпечити збалансований ріст шляхом залучення промисловості до цих регіонів та заохочення нерозвинених регіонів до зростання, але не викликати дисбалансу між регіонами.

1. Виконання запланованого зростання міст шляхом збору несистемних фірм галузі з плановою системою розрахунків.
2. Забезпечити прискорення індустріалізації та збільшення зайнятості.

Станом на 2010 р. 77 індустріальних парків займали площу в 18 287 гектарів. Відповідно до інвестиційної програми Міністерства економіки та торгівлі Туреччини, у 116 індустріальних парках триває будівництво.

Коли оцінюється регіональний розподіл заповнених парків помітно, що більшість закінчених парків існують у західній частині країни. Політика "для кожного округу хоча б один промисловий парк" дійсно виконується. На додаток до цього було прийнято рішення про створення індустріальних парків в Мармарі, Егейському морі та Анатолійській області. У таблиці 2.1 зображено регіональний розподіл діючих індустріальних парків, та тих, що знаходяться у процесі розбудови.

(Таблиця 2.1)

Назва регіону	Будівництво завершено до кінця 2010 року		Інвестиційна програма на 2011 рік	
	Кількість індустріальних парків	Площа (га)	Кількість індустріальних парків	Площа (га)
Мармара	13	4082	14	3003
Егейський	11	3012	21	3769
Середземномор-ий	10	2453	7	1203
Центр-на Анатолія	16	4018	16	4381
Чорноморський	13	1348	30	4307
Східна Анатолія	7	1248	16	2408
Пд-Сх Анатолія	7	2126	12	4163
Загалом в Туреччині	77	18287	116	23234

Розмір укомплектованих індустріальних парків змінюється з 50-800 гектарів. Розмір більшості добудованих індустріальних парків становить 51-300 гектарів. Розміри індустріальних парків, що знаходяться на стадії будівництва варіює між 20 - 1850 гектарами (ISoCaRP congress, 2006).

Найважливіша причина для бізнесу долучатися до розвитку індустріальних парків у країні - це отримати перевагу завдяки “економії на масштабі”. У Туреччині визначення розміру індустріальних парків проводиться стихійно. Порівнюючи витрати на інфраструктуру, за розміром індустріальних парків, що мають найвищу вартість, є промислові парки площею 0-50 гектарів. Розмір промислового парку, що має найменші інвестиційні витрати, становить від 180-400 гектарів.

Однією з ознак успіху індустріальних парків є рівень їх наповнення. Загальна кількість земельних ділянок у закінчених промислових парках - 21 901. Кількість фабрик - 10 545 од. Частка заповнення становить 48%. Лише три промислові парки досягли 100% заповнення. Такими індустріальними парками є “Konya I”, “Manisa I” та “Eskişehir I”.

Час будівництва 77 завершених індустріальних парків варіюється від 1 до 19 років в Туреччині. Більшість індустріальних парків добудовані за 10-14 років, хоча лише 8 промислових парків було завершено за 1-4 роки. Час завершення роботи триває дуже довго, особливо для індустріальних парків, в інвестуванні яких використовується державний кредит.

Враховуючи вдосконалення промисловості за останні роки у Туреччині, кількість закладів, що працюють у індустріальних парках, потужність зайнятості, наявна зайнятість та потужність промисловості доволі низькі. Оскільки можливості пошуку місця для розміщення промисловості з використанням інфраструктури, зробленої державою, підприємці не обмежувались створенням фабрик лише на території індустріальних парків.

Проте, закінчені індустріальні парки не завжди мають особливості індустріального парку. Оскільки деякі з цих ІП, які були побудовані як промислова зона, звернулися до Міністерства економіки та торгівлі Туреччини виключно задля отримання посвідчення індустріального парку, з метою отримати користь від стимулів, що надаються індустріальним паркам. Не тільки вибір місця розташування та фізична структура цих індустріальних парків, але й масштаби фірм відрізняються від промислових парків, які будуються систематично. Спільними рисами цих індустріальних парків є те, що вони були створені всередині міста або просто торкалися міста.

Крім цього, більшість добудованих індустріальних парків створені в розвинених регіонах, і розвиток індустріальних парків до цих пір не здійснювалося для отримання міжрегіонального балансу. У Туреччині використання промислових парків як засобу планування стало менш ефективним. Місця розміщення індустріальних парків вибираються індивідуально, а теперішні критерії, визначені підбором місця розташування, не відповідають цілям організації розміщення ІП. Тому теперішня практика перетворюється на створення місця, де всі види промисловості об'єднуються поблизу центру міста.

Розташування індустріальних парків визначає напрямки розвитку міста. Навколо індустріального парку незабаром змінюються місця проживання. Вони об'єднуються там, де промисловість є щільною, незважаючи на те, що це не висунуто у плані впровадження. Внаслідок привабливих характеристик промисловості це може створити не тільки проблеми врегулювання щодо особливостей земель, які перебувають між промисловими та житловими землями, але також може спричинити екологічні проблеми щодо незапланованих та несистемних районів поселення поблизу промисловості.

Процес планування міста та регіону, вибору та розташування місцевих індустріальних парків працюють незалежно. Оскільки ці два процеси не є об'єднаними, виникають несподівані випадки, і незабаром після того, як індустріальний парк почне діяти, якщо плани міста не будуть переглянуті, вони втрачають свої функції. Таким чином, трапляються несподівані розширення у містах, які не запропоновані в загальному плані реалізації. Оскільки установи та фонди, які розробляють плани, не мають повноважень вирішувати, де будуть створені індустріальні парки, розробляючи плани, вони не враховують економічних, соціальних та місцевих наслідків.

Отже, макрополітика та очікувані вигоди щодо промислових парків зазначені у планах розвитку досі не були повністю реалізовані. Враховуючи зростання індустріальних парків за останні роки, в діючих індустріальних парках кількість підприємств, кількість зайнятості та нинішня зайнятість та виробничі потужності не мають великого значення для індустріальних парків. Щодо швидкості виділення, то рівень заповнення дуже низький. А промислові парки не використовувались як інструмент планування містобудування. На практиці не існує стратегії та планів щодо прийняття макрополітики промислових парків, окрім "Генерального плану індустріальних парків Туреччини", який включає визначення місця створення промислових парків по всій країні. Визначені регіони відповідно до економічних, соціальних критеріїв повинні використовуватися для того, щоб інвестиції були раціональними замість використання адміністративних кордонів, таких як провінція та округ. Слід підготувати регіональні плани розвитку індустріальних парків. А також слід проаналізувати структуру та історичний розвиток обробної промисловості кожного міста та здійснити планування індустріального парку, виходячи із закону та цілей SPO.

Проте, станом на сьогодні, роль індустріальних парків у Туреччині все ж зростає. Політика Міністерства економіки та технологій Туреччини щодо спеціально розроблених проектів промислових парків почала приносити конкретні результати. Шість ІП у мм. Стамбулі, Бурсі, Балікесірі, Ізмірі та Мардіні були створені указом президента, опублікованому в Офіційному віснику. Очікується, що ці зони зменшать дефіцит поточного рахунку в Туреччині на 1,7 млрд доларів завдяки збільшенню виробництва та створенню 49 000 робочих місць.

2.3 Південно-корейський досвід діяльності індустріальних парків.

Незважаючи на те, що в 1980-х роках у Південній Кореї спостерігалася перенасиченість індустріальних парків, внаслідок чого великі площі індустріальних парків простоювали і не підходили для інших цілей, державна допомога на будівництво та розвиток промислових комплексів в цілому була успішною, парки зробили свою роль для розвитку промисловості. Загалом, об'єкти, пов'язані з виробництвом, розповсюдженням, дослідженнями, благополуччям та житловими приміщеннями, створюються разом у межах одних комплексів для того, щоб викликати синергійний ефект. Пропонується широкий спектр промислових об'єктів - від підготовлених земель до готових фабрик, що відповідають потребам промисловості. Багато промислових майданчиків мають перевагу в тому, що вони знаходяться поблизу існуючих промислових зон та великих споживчих центрів.

Корейський уряд ставить перед собою завдання, що полягає у встановленні правильного поєднання промислових земель, стимулів та інфраструктури для створення ділового та інвестиційного клімату. Поряд з іншими заходами, включена політика щодо промислових земель та визначення

нормативно-правових актів із чітким визначенням органів, відповідальних за видачу відповідних ліцензій, дозволів та погоджень. Для заохочення інвестицій та сприяння рівновазі в розвитку у різних регіонах виникла потреба розробити доступні довгострокові орендні промислові парки. Ексклюзивний індустріальний парк, який був представлений у 2006 році, є новою формою промислової землі, в яку уряд та розробники вкладають кошти для активізації інвестицій та досягнення збалансованого регіонального розвитку. Аналогічна політика була запроваджена з метою залучення іноземних інвестицій, однак це перший орендний специфічний індустріальний парк, в основному зорієнтований на вітчизняні компанії (Kihwan, 2008).

Відповідно до Kihwan Kim, планування та розбудова індустріальних парків у Кореї ділиться на такі етапи:

- 1) Підготовка майданчиків для промислових підприємств, центрів знань, IT-інфраструктури та сховищ ресурсів;
- 2) Підготовка майданчиків для навчальних закладів до розробки високотехнологічних наукових проектів;
- 3) Підготовка майданчиків для інфраструктури IT-сервісів, виставкових центрів та засобів дистрибуції для підвищення ефективності промислового парку;
- 4) Підготовка майданчика до різноманітної інфраструктури соціальних служб для підвищення ефективності промислового парку, включаючи житлові комплекси, культурні об'єкти, медичні установи, туристичні курорти та громадські парки;
- 5) Побудова промислових та портативних мереж водопостачання;
- 6) Проектування будівництва автомобільних, залізничних, портових, колійних, каналних мереж та водосховищ;

- 7) Проектування будівництва інфраструктури електропостачання, зв'язку, газу, нафти та сировини;
- 8) Установка споруд для очищення стічних вод, споруд з утилізації відходів та комплексу інших проектів з охорони навколишнього середовища (Kihwan, 2008).

Оскільки ранні етапи політики сприяння розвитку діяльності ІІ у Південній Кореї розпочалися в 1960-х, коли уряд розпочав свій план економічного розвитку, політика щодо промислових земель продовжувала змінюватися, відображаючи економічну політику уряду, економічне та промислове середовище, промислове землепостачання тощо. Деякі інші фактори, такі як технологічні інновації, поширення ІТ-технологій, збільшення кількості стартап-компаній, а також поширеність локалізації, глобалізація корпоративних операцій, також вплинули на політику земельних відносин у галузі промисловості. Однак суть політики промислових земель полягає у забезпеченні достатньої кількості промислових ділянок з хорошою інфраструктурою за розумних витрат.

До початку Першого п'ятирічного плану розвитку економіки компаніям доводилося самостійно знаходити необхідні промислові майданчики, оскільки в державних секторах не було забезпечення земельними ділянками промислового призначення. Оскільки найважливішою виробленою продукцією на той час були легкі промислові товари, в основному товари народного споживання, більшість компаній розміщувались околицях великих міст. Великі міста мають не лише достатній попит на продукцію, що виробляється, а й на сировину, робочу силу, електроенергію та воду, необхідні для виробничої діяльності.

Основна увага Першого п'ятирічного плану розвитку економіки країни 1960 року була зосереджена на створенні самодостатньої економіки шляхом індустріалізації. Основними напрямками індустріалізації було розширення

експорту трудомісткої легкої промисловості та заміщення імпорту за рахунок інвестицій у ключові галузі, такі як виробництво добрива, цементу та нафти. Розвиток державних індустріальних парків був необхідний для підтримки індустріалізації. Промисловий центр Ульсан був визначений першим індустріальним парком у 1962 році, за ним - ще шість промислових парків.

Промислова політика Південної Кореї в 1970-х роках акцентувалася на просуванні важкої та хімічної промисловості. Оптимальна децентралізація галузей, зменшення економічних розривів між регіонами та збільшення зайнятості були одними з пріоритетів політики. Недорозвинені регіони з відносно достатньою робочою силою та високим попитом на ринку були визначені як сфери просування промисловості.

Шість секторів, включаючи обробку сталі, машинобудування, суднобудування, електроніку, кольорові метали та нафтохімію були обрані як основні стратегічні галузі та інтенсивно розвивалися. Щоб підтримати процес індустріалізації, необхідний був розвиток індустріальних парків, які з часом стали більш помітними та вагомими проектами.

Приблизно в цей час були створені великі національні індустріальні парки, такі як: “Changwon Industrial Complex”, “Masan Export Processing Zone”, “Iksan Export Processing Zone”, “Ulsan Industrial Complex”, та “Okpo Industrial Complex”. По всій країні було розроблено близько 20 малих та середніх ІП для залучення компаній, що раніше розміщувалися у мегаполісах (Ministry of Construction and Transportation, 2005).

Розвиток промислових комплексів у великих масштабах у обмеженій кількості регіонів призвів до розриву в розвитку між регіонами. Щоб виправити цей дисбаланс, у 1980 році було запропоновано переглянутий план збалансованого розвитку, який передбачав розміщення невеликих промислових парків по всій країні. Зміни в політиці щодо ІП відображали той факт, що

кількість неефективних промислових комплексів зростала, що частково було спричинено заходами реструктуризації інвестицій у важкій та хімічній галузях промисловості. Нові агропромислові парки були створені в Сінпйонгу, Джанглімі, Ханам, Хянгнамі, Джочівоні та деяких інших регіонах (Korea Institute for Industrial Economic and Trade, 2007).

Агропромислові парки були розроблені для залучення дрібних виробників до сільського господарства та рибальських селищ, а також для сприяння збільшенню доходів у сільських секторах, особливо фермерів та рибалок. Ці індустріальні парки в основному орієнтувались на малі та середні підприємства, які виїхали з великих міст та розпочали новий бізнес у сільському господарстві та рибальських селищах. Повномасштабний розвиток агропромислових парків розпочався з 1990-х років.

Оскільки новий економічний план замінив 7-й п'ятирічний план економічного розвитку в 1993 році, підкреслювалося, що принципи ринкової економіки адаптуються до світової економіки, що швидко змінюється, аби пожвавити економіку. Була впроваджена нова політика щодо ІП, яка спонукала приватні сектори до активної участі. Полегшуючи постанови, уряд вирішив багато проблем, які виникли під час розвитку земель та створення промислових комплексів. Уряд також намагався досягти збалансованого розвитку земель та просування промисловості за рахунок більш активної участі приватних секторів (Eunice Jieun Kim, 2017).

Побудова регіональних інноваційних систем та активізація виробничих кластерів стали важливим питанням промислової політики, починаючи з 2000-их років. Пожвавлення промислових кластерів зосереджувалося на розвитку індустріальних парків, що спеціалізуються на конкретних продуктах, а не на конкретних галузях. Це призвело до зростання попиту на промислові комплекси, здатні виконувати різні функції, такі як розвиток технології,

виробництво допоміжних засобів та інше, відхиляючись від традиційної єдиної функції виробництва. Враховуючи ці унікальні вимоги, були запроваджені різноманітні спеціалізовані індустріальні парки, такі як “Cultural Industrial Park” and “Telecommunication Industrial Park” (Kihwan, 2008).

Одним з прикладів ІП у Південній Кореї також є промисловий комплекс “Kaesong” (KIC) розташований неподалік від кордону демілітаризованої зони Південної Кореї. Проект був започаткований у 2004 році. На території парку розміщують своє виробництво 124 компанії з галузей промисловості, включаючи одяг та текстиль, автозапчастини та напівпровідники. Чисельність працюючих складає 54 000 південнокорейських працівників, а також сотні північнокорейських працівників.

На сьогоднішній день Південна Корея має доволі широку систему підтримки діяльності індустріальних парків, що включає:

1. Надання діючих дозволів на конструювання;
2. Підтримка придбання землі;
3. Надання права власності на громадський об'єкт та землю;
4. Інфраструктурні споруди, які влада будує на підтримку індустріального парку;
5. Фінансові дотації, що надаються урядом;
6. Податкові / фінансові пільги для власника проекту;
7. Податкові / фінансові пільги для орендарів.

Станом на кінець 2013 року загальна кількість індустріальних парків становила понад 600 із загальною площею близько 791,7 млн км². Порівнюючи виробництво державних та місцевих промислових парків, державні індустріальні парки показують дещо вищі показники.

Проте, значна частина індустріальних парків більше підходить для традиційних галузей промисловості. Вони були обладнані лише базовою

інфраструктурою - дорогами, водопостачанням, електроенергією, газом, телекомунікаціями та каналізацією. Цих потреб не вистачає, щоб впоратися із швидко мінливим промисловим середовищем. Сучасним індустріальним паркам потрібно забезпечити не тільки більш розвинену інфраструктуру, але й науково-дослідні розробки, екологічно чисте середовище, кращі умови для новостворених галузей. Це допоможе підвищити продуктивність та призведе до збільшення інвестицій у технологічний розвиток.

З 1960-х - 1970-х років значна частина індустріальних парків не підтримувалася належним чином, що призвело до зниження їх конкурентоспроможності. Погіршення умов праці, включаючи неефективне поводження з відходами, відсутність інтересу до навколишнього середовища, старих доріг та застарілих ділянок для паркування - це сприяло зниженню продуктивності праці. Порівнюючи землекористування між старими індустріальними парками з новими високотехнологічними індустріальними парками, високотехнологічні індустріальні парки роблять акцент на виробничих потужностях, але не нехтують важливістю бізнесу та громадських об'єктів, тоді як старі індустріальні парки роблять більший акцент на виробничі потужності.

Отже, індустріальні парки відіграли значну роль у створенні промислової бази на ранніх етапах економічного розвитку Південної Кореї. Оскільки уряд ініціював розробку індустріальних парків, щоб закласти основу індустріалізації, промислові парки послужили однією з опор національної та місцевої економіки.

Виступаючи підтримкою корейської економіки, промислові парки повинні внести кілька поправок для постійного внеску в економіку. Відповідно до технологічних інновацій та зростання наукомістких галузей, необхідні плани перетворення існуючих виробничих комплексів, орієнтованих на виробництво,

в кластери галузей, заснованих на розвинених дослідженнях та сучасних знаннях. Підтримка мереж, що пов'язують галузь, наукові, науково-дослідні та дослідно-конструкторські, а також державні сектори, мають вирішальне значення для корейської економіки.

Отже, розглянуті вище країни Азії впродовж останніх 50-ти років приділяли значної уваги розвитку системи діяльності різних типів індустріальних парків. Наведена інформація підкреслює, що це призвело до значного економічного зростання як окремих галузей, регіонів так і країн в цілому. Ефективне впровадження політики щодо ІП значною мірою вплинуло на збільшення виробництва та покращення торгового балансу Китаю, Туреччини та Південної Кореї, посилило їх виробничі потужності, рівень інноваційного розвитку, сприяло створенню величезної кількості нових робочих місць та підняттю загальної якості життя населення. Розвинена система пільг та преференцій мала значний вплив на розвиток інституту ІП у цих країнах.

Проте, на сьогоднішній день вони також стикнулися з рядом спільних та індивідуальних проблем, які варто взяти до уваги. Необхідно виділити можливий дисбаланс у розвитку як галузей так і регіонів при плануванні створення та розміщення ІП, також важливу роль грає екологічний ефект, що може мати створення надмірної кількості промислових парків. При плануванні впровадження системи індустріальних парків необхідно враховувати дуже велику кількість змінних, таких як специфіку галузі, виробничу та ресурсну специфіку регіону, логістичні аспекти при розміщенні, вплив на навколишнє середовище, особливості та вплив на макроекономічні показники в цілому та інше.

РОЗДІЛ III

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

3.1. Історія створення та розвитку індустриальних парків в Україні.

Хоча історія діяльності індустриальних парків в Україні налічує вже декілька десятиліть, а їх формування та початок розвитку сягає 90-их років, загальний стан розвитку їх системи діяльності, правового забезпечення та механізмів стимулювання їх діяльності все же знаходиться на низькому рівні.

Стратегії соціально-економічного розвитку різних регіонів включали до переліку необхідних дій розвиток індустриальних парків з такою динамікою:

2006 рік - Київська, Рівненська область

2007 рік - Львівська, Івано-Франківська, Вінницька, Донецька область

2008 рік - Тернопільська, Кіровоградська, Херсонська, Луганська область

2010 рік - Запорізька, Харківська, Сумська область, АР Крим

2011 рік - Житомирська, Одеська, Дніпропетровська, Миколаївська область

2012 рік - Волинська область

Окрім цього, регіонально приймалися детальні програми та документи, що прямо чи опосередковано були пов'язані зі створенням та діяльністю ІП. Серед них: “Програма створення ІП Рогань” (рішення Харківської обласної державної адміністрації від 2007 року), “Програма створення ІП на період з 2008 по 2012 роки” (рішення Закарпатської обласної державної адміністрації), “Концепція створення індустриальних парків” (рішення Одеської обласної державної адміністрації від 2011 року).

Згаданий проект індустріального парку “Рогань” у Харківській області був одним з перших серйозних проектів розвитку системи індустріальних парків в Україні. Парк мав розміщувати близько 150 фірм, а його площа мала складати 200 гектарів. Основні інвестиції було заплановано отримати від італійських, бельгійських та шведських спонсорів, проте, всі запрошені спонсори відмовилися від участі, в більшості, у зв'язку з недостатньо розвиненим законодавством та мораторієм на землю.

Як вже згадувалося у першому розділі, на законодавчому рівні процес розвитку індустріальних парків офіційно був закріплений у 2012 році Законом України «Про індустріальні парки» та розробкою Концепції створення індустріальних парків.

Для створення та розвитку нових виробничих потужностей і підвищення рівня зайнятості серед населення у менш розвинених регіонах починаючи з 1995 року почали застосовуватися нові механізми, що мали б стимулювати підвищення припливу інвестицій. Початково вони були спрямовані на спеціальні економічні зони, проте, починаючи з 1999 року також включали території пріоритетного розвитку та технологічні парки. Проте, в реальності, досягнення були значно менші, ніж це було прогнозовано. Залучені інвестиції склали втричі менший обсяг, к-ть зайнятих виявилася меншою у п'ять разів.

Основними причинами недосконалості такої політики стали:

1. Неправильне та недостатньо ефективне планування, що не передбачало єдиного підходу, що б включав усю специфіку та механізми розвитку галузей, регіонів та країни загалом;
2. Прогалини у законодавчому підході та помилки у складенні нормативно-правових актів, що частково не відповідали міжнародним зобов'язанням України;

3. Дією ряду законодавчих заборон, в тому числі мораторію на землю, що значно ускладнювали діяльність ІП;
4. Низьким рівнем розвитку та недостатньою стабільністю системи надання пільг, преференцій та інших стимулюючих механізмів розвитку учасників ІП;
5. Низьким рівнем розвитку системи публічного оголошення результатів економічної діяльності фірм учасників індустріальних парків, за чим слідувало викривлення цих результатів та непоодинокі намагання їх використання для власних недоброчесних інтересів;
6. Складністю процесу отримання інформації щодо правового забезпечення економічної діяльності ІП;
7. Складністю та завищеною строковістю процесу реєстрації та отримання статусу ІП.

Основні дослідження системи діяльності індустріальних парків в Україні, правового забезпечення їх діяльності, та інших аспектів їх функціонування проводили такі вітчизняні вчені як О. О. Молдаван, В. В. Поєдинок, О.М. Бойко, І. В. Митрофанова, Є. В. Родионова, О. О. Єгорова та інші.

Згідно з даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, станом на 2020 рік до Реєстру індустріальних парків включено 43 од., та виключено 1 парк (Додаток С). Відповідно щорічних показників, починаючи з 2013 року індустріальні парки вносились до Реєстру у такій кількості:

- 2014 рік - 12 індустріальних парків;
- 2016 рік - 3 індустріальних парків;
- 2017 рік - 13 індустріальних парків;
- 2018 рік - 9 індустріальних парків;

2019 рік - 6 індустріальних парків;

2020 рік - 1 індустріальний парк.

Відповідно до регіонального розміщення, розподіл індустріальних парків наступний (Рис 3.1):

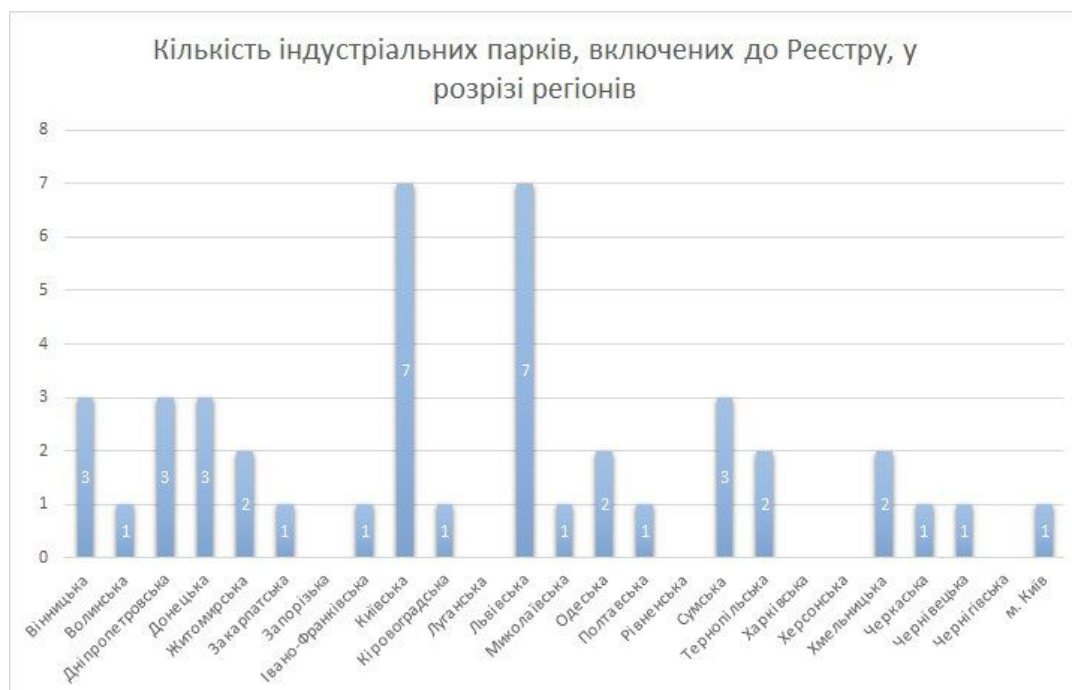

Рис 3.1. Кількість індустріальних парків, включених до Реєстру, у розрізі регіонів (за даними Витягу з Реєстру індустріальних (промислових) парків, 2020 рік)

Проте, знову ж таки варто врахувати, що в Україні функціонують кілька індустріальних парків, що не внесені до реєстру.

З представлених даних, а також з мапи розміщення індустріальних парків на території України (Додаток Б), можна помітити, що існує певна закономірність їх розміщення. Найбільша густина розміщення ІП розташованих поблизу Києва та Львова. Окрім цього, більшість індустріальних парків переважно розташована значно ближче до державних кордонів, ніж до центру країни, при чому на заході та на півночі країни. Отже, діяльність індустріальних парків значно більшою мірою націлена на експорт, ніж на задоволення

внутрішніх потреб регіонів, при чому експорт у країни ЄС та до Білорусі користується значно більшим попитом ніж до країн СНД.

Відповідно до права власності на земельні ділянки, на яких розміщені індустріальні парки розподіл такий, що у комунальній власності знаходиться близько 27%, у приватній - 13%, а у змішаній, державній та орендованій комунальній власності по 1% відповідно.

3.2 Нормативно-правове забезпечення діяльності індустріальних парків в Україні та розробка пропозицій щодо покращення їх функціонування

Як уже неодноразово згадувалося вище, діяльність індустріальних парків в Україні визначена Законом України “Про Індустріальні парки” (2012 р.). Індустріальні парки - один з найпоширеніших видів спеціальних економічних зон, проте, як зазначає О. О. Молдаван: “Сьогодні в Україні поняття «СЕЗ» повністю дискредитоване й асоціюється в більшості громадян, як правило, з колосальними податковими пільгами, корупцією та втраченими бюджетними коштами” (Молдован, 2011).

Даний закон визначає ряд правових положень, відповідності яких надають високої уваги, при внесенні парку до Реєстру. Наприклад, відповідно до статті 13 цього закону створення ІП може бути ініційоване:

1. Органами державної влади, що мають під контролем відповідні земельні ділянки;
2. Органами місцевого самоврядування, що мають під контролем відповідні земельні ділянки комунальної власності;
3. Юридичними та фізичними особами – що вступають в орендні земельні відносини з вищеперерахованими органами, або

приватними власниками, що мають у розпорядженні відповідні земельні ділянки;

4. Юридичними та фізичними особами – що є власниками відповідних земельних ділянок (Відомості Верховної Ради, 2013).

Для створення індустріального парку, вище наведенні ініціатори протягов визначеного часу повинні представити до органу Міністерство економіки, торгівлі та розвитку сільського господарства України копію рішення про створення індустріального парку та концепцію індустріального парку. Ця інформація залишається у загальному доступі та розміщується на офіційній веб сторінці Міністерство економіки, торгівлі та розвитку сільського господарства України. Дані документи необхідні для створення ІП, проте для оформлення заявки на внесення ІП до Реєстру пакет документів відрізняється; їх перелік визначений статтею 16 цього закону.

На сьогоднішній день визначений ряд державних фінансових пільг та податкових преференцій, що стимулюють діяльність індустріальних парків України доволі бідний та включає:

1. Ініціатори та фірми, що розміщують своє виробництво на території індустріального парку мають право на отримання безвідсоткових позик та державного фінансування для облаштування ІП;

2. “Звільнення від пайової участі у розвитку місцевої інфраструктури” (Відомості Верховної Ради, 2013).

3. Звільнення від сплати мита при ввезенні імпортного обладнання, необхідного для виробництва, аналогів якому не представлено на національному ринку (Відомості Верховної Ради України, 2012).

До 2005 року індустріальні парки мали дещо ширший ряд податкових преференцій, але, у зв'язку з тим, що подекуди фірми використовували їх у власних комерційних інтересах цей список було значно скорочено. Проте,

навіть дані пільги, як правило, не забезпечуються реальними фінансовими ресурсами. Тоюто, хоча в Україні і розроблено певну систему стимулюючих механізмів діяльності ІП, дані стимули не мають такого значення, як у країнах Азії, де, як було показано вище, розроблено систему преференцій при оподаткуванні прибутку, доданої вартості, земельного, транспортного податку.

Крім того, в Законі України «Про індустріальні парки» також було визначено вимоги щодо розмірів ІП, а саме їх площі. Деякі вчені, як наприклад О. П. Кулинич вважають, що “хоча мінімальна площа у 15 га є задовільним, то, в той же час, максимальна площа у 700 гектарів викликає питання” (Кулинич, Грибова, 2019).

З цією думкою важко не погодитися, адже під час планування та прийняття на законодавчому рівні попередньої стратегії щодо розвитку ІП дуже важко передбачити перебіг подій, та деформацію шляхів розвитку та розширення ІП у довгостроковому періоді.

У Законі України не зазначено чіткого механізму відведення земельних ділянок для розвитку ІП типу “Brownfield” (заснованих на базі застарілих чи досі експлуатуємих виробництв та на ділянках, що належать цим підприємствам), законодавство лише надає загальні положення стосовно цього питання. Тому, порівнюючи описану вище ситуацію, що склалася в Україні, та розглянутий досвід Азіатських країн, є необхідним перегляд та доповнення деяких діючих підходів до розвитку системи діяльності індустріальних парків.

Перш за все, для стимулювання підприємств приєднуватися до ІП необхідно приділяти більшої уваги державній допомозі у створенні інфраструктури ІП, проведенні підготовки земельних ділянок, створенні ефективної системи надання комунальних послуг (проведення необхідних джерел водо та електропостачання, газопроводів), створення та розвиток транспортної системи (побудова доріг, надання зручного доступу до портів,

аеропортів, залізничних перевезень), а також розвиток внутрішніх інфраструктурних об'єктів на території ІП (адміністративні будівлі, складські приміщення). Окрім цього, держава може забезпечити доступ до ІП кваліфікованої робочої сили, її підготовку (державні навчальні програми цільового призначення), проживання (надання гуртожитків, спальних місць), доставку (створення спецтранспорту на території та з сусідніх міст), також держава може взяти на себе частину соціального страхування. Також було б доцільним розширити систему податкових пільг та преференцій щодо індустріальних парків, як стимулюючого механізму збільшення обсягів виробництва фірм за рахунок зменшення їх фінансових витрат. Наприклад, відповідно Південно Корейському досвіду, ввести податкові канікули для нових індустріальних парків, з метою стимулювання їх розвитку на початкових етапах. Ці канікули повинні перш за все на певний період (3,5,10 років) відмінити або зменшувати сплату податків на прибуток, земельні ділянки, нерухоме майно та інше. Відповідно, збережені кошти фірми зможуть використовувати на інвестиційні функції, збільшення виробничих потужностей та інше. У випадку, якщо даний метод не буде задовільним для держави, та нестиме за собою значно високі витрати, замість податкових канікул можна не відмінити, а просто зменшити податкове навантаження на підприємства шляхом скорочення тарифу (знову ж таки на прикладі Південної Кореї) податку на прибуток, землю, майно.

Також держава може надавати підприємствам податковий кредит. Такий метод може мати дві форми: відстрочення сплати всієї суми податку або її частини (можливе нарахування відсотків), а також можливе спрямування цих податкових надходжень на інвестиційні цілі.

Зважаючи на китайський, турецький досвід та досвід Європейських країн, застосувати метод пришвидшеної податкової амортизації. Необхідно змінити

норму амортизації на обладнання стратегічно важливих галузей. Це сприятиме більш ефективному розвитку конкретних регіонів та конкретних галузей. Можна застосовувати цей метод у відношенні до програмного забезпечення, що використовується у ІП, матеріальних основних фондів, нерухомого майна тощо. Це надасть фірмам можливість значно збільшити власний інвестиційний ресурс.

Оскільки, як було показано, в більшій мірі діяльність ІП напрямлена на виробництво продукції для експорту, можливе звільнення підприємств від зазначеного законодавством продажу будь-якого доходу у іноземній валюті.

При застосуванні ряду запропонованих методів, що вже давно використовуються у країнах Азії, можна значно підвищити інвестиційний клімат для ІП. Основною метою таких преференцій та податкових пільг залишається не тільки надання підприємствам певних переваг, чи збільшенні їх інвестиційної привабливості, а у створенні загальнонаціональної системи індустріальних парків, за допомогою яких держава могла б значно сприяти цільовому розвитку відсталих регіонів, збільшувати експортні можливості країни та створювати нові інноваційні інкубатори для загального розвитку виробництва в країні.

Також, повертаючись до географічного розподілу індустріальних парків в країні (Додаток Б) має значення створення транскордонних парків (на прикладі “Великого Каменю” у Білорусі). Нашими потенційними партнерами можуть стати як сусідні країни - Польща, Угорщина, Словаччина, Білорусь так і досвідчений у цьому питанні Китай. Це не тільки сприятиме підвищенню економічної діяльності індустріальних парків, а й у рамках теорії ендогенного зростання, через міжнародний обмін досвідом та інформацією, і роботою міжнародних команд, призведе до загального економічно-соціального розвитку країни.

Території промислового призначення потрібно розвивати, приділяючи значної уваги їх кластеризації, збільшенню та комбінації їх функціоналу. Важливий аспект їх розвитку, з негативного досвіду Туреччини та Китаю, - взаємодія з планами та стратегією наближеної міської забудови. Це забезпечить ефективне поєднання індустріалізації регіонів та їх бази наукових досліджень, не створюючи ситуацію безконтрольного розселення, проте забезпечуючи розвиток транспортної системи та систем життєзабезпечення. Увага до галузей, що спричиняють високий рівень екологічної шкоди, які не придатні для міської території, їх переміщення, відновлення або реконструкція та перенесення до територій ІІ є одним з визначальних факторів підвищення рівня життя у міських районах.

Отже, Україна, що має значний дефіцит інвестиційних ресурсів та мало привабливий інвестиційний клімат, за умови, що тут спостерігається деформована галузева структура промисловості, повинна приділяти значної уваги розвитку системи діяльності та функціонування ІІ.

У історичному контексті, система державної підтримки та стимулювання розвитку ІІ значно менш розвинена ніж у розглянутих країнах Азії, проте, за своєчасного та активного втручання, введення ряду нових стимулюючих механізмів та коректного законодавчого забезпечення, ефективного та системного планування розміщення виробничих потужностей та регіональної інфраструктури, сприяння залучення іноземних інвестицій та інших аспектів - індустріальні парки дійсно є вкрай потенційним джерелом розвитку національної економіки.

ВИСНОВКИ

Вивчення досвіду розбудови індустріальних парків в різних країнах світу та порівняння цього досвіду з ситуацією, що нині склалася в Україні, свідчить, що кожна з цих країн сформувала власну систему механізмів та інструментів стимулювання розвитку індустріальних парків залежно від особливостей моделі державного й місцевого управління, ресурсних і фінансових можливостей тощо.

Перший розділ розкриває питання теоретичного підґрунтя функціонування індустріальних парків, як у контексті України, так і міжнародновизнаних. Там також наводиться різниця між характерними особливостями цього поняття між зазначеними у Українському законодавстві та інших джерелах.

У подальшому ході дослідження було показано, що індустріальні парки мають значний вплив на розвиток промисловості розглянутих країн, підвищення рівня їх інноваційності, покращення міжнародних відносин, залучення іноземних інвестицій та розвитку економіки країн в цілому. Перш за все це відбувається за рахунок їх сприяння залученню капіталу та інвестицій, забезпеченню технологічного розвитку виробництв, створенню нових робочих місць, ефективному розвитку окремих регіонів та збільшенню експортної спроможності галузей.

У заключній частині роботи було наведено ряд порад та першочергових задач яким необхідно приділити значної уваги задля майбутнього розвитку системи діяльності індустріальних парків в Україні. Основна увага тут була зконцентрована на державних механізмах стимулювання, які, на жаль, в Україні значно відстають від Азіатських.

Дослідження показало наявний рівень розвитку системи діяльності індустріальних парків в Україні, проте, що важливіше, показало перспективи, які можуть відкритися перед нашою країною, у випадку подальшого дослідження цієї тематики, а також детального та масштабного розвитку цього механізму. Було показано, що порівняно з дослідженими країнами Азії, система діяльності ІП в Україні досі знаходиться на початковому рівні розвитку, проте, за доцільного та своєчасного використання досвіду більш досвідчених у цьому питанні держав, існує ряд положень, що можливо вдосконалити за умов коректного втручання держави, налагодження законодавства щодо ІП та створення привабливого інвестиційного клімату в країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Беновська. (2014). *Індустріальні парки як інструмент розвитку регіональної економіки: теоретичні аспекти*. Нац. акад. наук України, Ін-т регіон. дослідж. Львів.
- Бізнес. (2019). *Україна – аутсайдер за кількістю індустріальних парків*. Режим доступу: <https://business.ua/news/6473-industrialni-parki-v-ukrajini>
- Відомості Верховної Ради України. (2012). Митний Кодекс України. Стаття 287. *Особливості оподаткування митом деяких товарів*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
- Відомості Верховної Ради. (2013). *Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VII Про індустріальні парки*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>
- Відомості Верховної Ради. (2017). *Закон України “Про Індустріальні парки”*. Режим доступу:
- Єгоров І., Бойко О., Грига В. (2015). *Індустріальні парки в Україні: проблеми становлення та перспективи розвитку*: монографія / за заг. ред. І.Ю. Єгорова НАН України, ДУ “Інститут економіки та прогнозування НАН України”, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Науково-дослідний економічний інститут. – К., 2015; Автор, А. А.(Дата публікації). Назва статті. Назва періодичного видання, Том(Випуск, номер), сторінка(и).
- Єгорова. (2015). *Щодо заходів стимулювання створення та функціонування індустріальних парків в Україні*. Режим доступу: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1340/>
- Кулинич, Грибова. (2019). *Правове регулювання використання земель індустріальних парків*. Режим доступу: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Pravo/article/view/11834>

Мінекономрозвитку України. (2020). *Інформація про індустриальні (промислові) парки, включені до Реєстру індустриальних (промислових) парків.* Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b7c98e95-35ef-4e4b-a612-88a0404ac6d2&title=InformatsiiaProIndustrialni-promislovi-Parki-VkliucheniDoRestruIndustrialnikh-promislovikh-Parkiv>

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. (2020). *Витяги з Реєстру індустриальних (промислових) парків.* Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fe6ba4bd-355d-48b1-9979-211b399b1987&title=VitiagiZRestruIndustrialnikh-promislovikh-Parkiv>

Молдован. (2011). Доцільність запровадження індустриальних парків в Україні. Режим доступу: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/36177/st_54_01.pdf?sequence=1

Прудка. (2017). *Китайський Досвід державного стимулювання інноваційної діяльності.* Режим доступу: <http://nti.ukrintei.ua/wp-content/uploads/2019/01/2017-4-%D0%9F%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BA%D0%B0.pdf>

Aggarwal A. (2016). *Special Economic Zones in India: growth engines or missed opportunity? Economics, Politics and Public Policy in East Asia and the Pacific.*

China.org.cn. (2003). *Torch Program in the Past 15 Years.* Режим доступу: <http://www.china.org.cn/english/2003/Sep/75302.htm>

China.org.cn. (2003). *Torch Program in the Past 15 Years.* Режим доступу: <http://www.china.org.cn/english/2003/Sep/75302.htm>

- Eunice Jieun Kim. (2017). Greening Industrial Parks — A Case Study on South Korea's Eco-Industrial Park Program. Режим доступа: <https://www.greengrowthknowledge.org/case-studies/greening-industrial-parks-%E2%80%94-case-study-south-korea%E2%80%99s-eco-industrial-park-program>
- Hong Kong Means Business. (2019). *Shenzhen High-tech Industrial Development Zone*. Режим доступа: <https://hkmb.hktdc.com/en/1X09WO9R/hktdc-research/Shenzhen-High-tech-Industrial-Development-Zone>
- ISoCaRP congress. (2006). *An Evaluation of Industrial Park Policy of Turkey: Izmir as a Case Study*. Режим доступа: https://www.researchgate.net/publication/280735533_An_Evaluation_of_Industrial_Park_Policy_of_Turkey_Izmir_as_a_Case_Study
- Kihwan. (2008). Industrial Parks in Korea. Gangwon Development Research Institute, Review on the Establishment of Gangwon-do Lease-exclusive Industrial Park
- Korea Institute for Industrial Economic and Trade. (2007). *Study on Roadmap for Regional Industry Development*
- Ministry of Construction and Transportation. (2005). *Study on Amendments of Industrial Land System*
- Paul Romer. (1994). The Journal of Economic Perspectives. *The Origins of Endogenous Growth*. Режим доступа: <https://www.jstor.org/stable/2138148?seq=1>
- SPO. (2000). *Seventh Five-Year Development Plan (1996-2000)*. Ankara: DPT Yayınlar. Режим доступа: https://www.researchgate.net/publication/280735533_An_Evaluation_of_Industrial_Park_Policy_of_Turkey_Izmir_as_a_Case_Study

- Unido. (2019). International Guidelines For Industrial Parks. Режим доступа: https://www.unido.org/sites/default/files/files/2019-11/International_Guidelines_for_Industrial_Parks.pdf
- USCBC. (2016). US-China Business Council. China's trade performance. The Режим доступа: <http://www.uschina.org>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1.2. Різновиди податкових пільг для індустріальних парків.

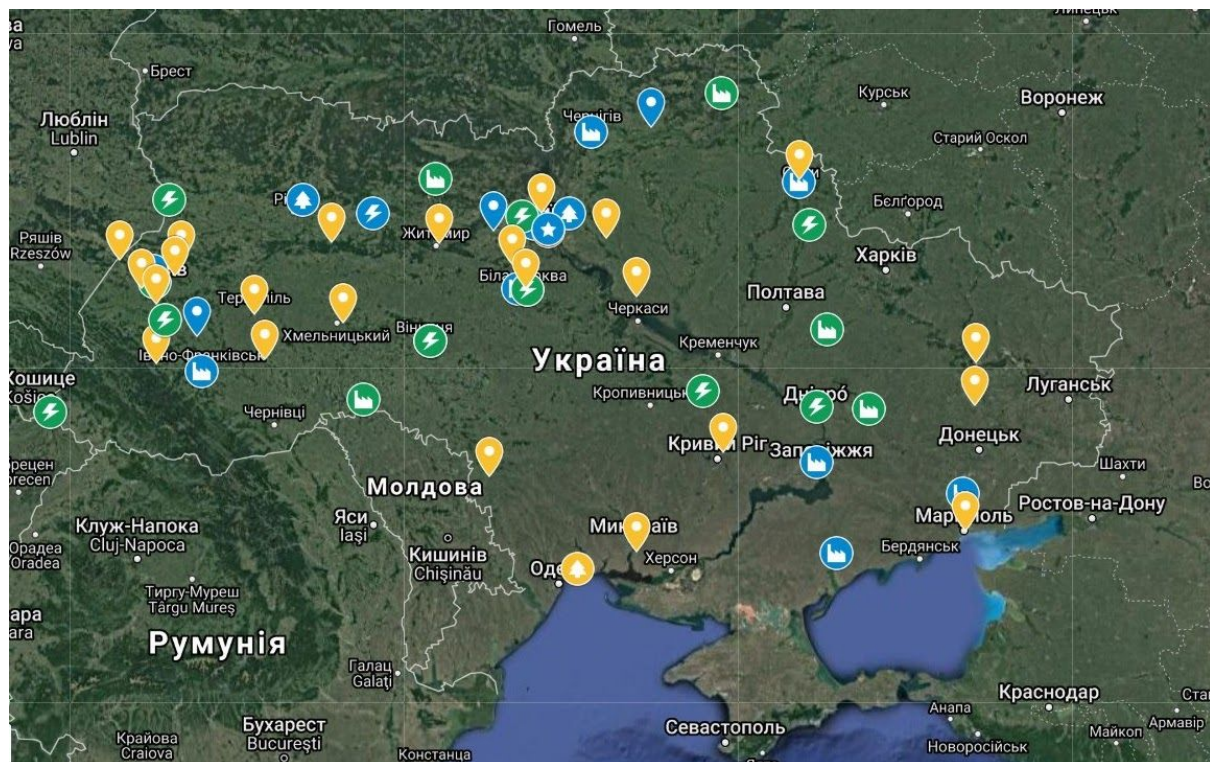
№	Країна	Вид податкової пільги
1	2	3
1.	Азербайджанська Республіка	Згідно з поправками до Податкового кодексу, промислові парки та технопарки будуть звільнені на 7 років від податку на додану вартість. Юридичні особи – резиденти парків на 7 років звільняються від податку на прибуток, фізичні особи, що діють на території парків, від прибуткового податку, податку на майно, на землю. Оператори та організатори діяльності парків будуть безстроково звільнені від податків на імпорт відповідної техніки та обладнання.
2.	Канада	Застосовується прискорений метод податкової амортизації. Цей інструмент застосовується у переважній більшості країн не лише в індустріальних парках, але й в загальній системі оподаткування. При цьому, норми амортизації значно вищі, ніж в Україні. Зокрема, в Канаді програмне забезпечення амортизується за нормою 50 %, матеріальні основні фонди – 30–50 %, нерухомість – 20 %. Метод прискореної амортизації спрямований на те, щоб досягти перевищення фіскальної амортизації над економічною (бухгалтерською). Завдяки цьому підприємства отримують значний ресурс для інвестицій, не сплачуючи податок на прибуток чи відсотки за користування кредитом.
3.	Королівство Нідерландів	Для інвесторів перевагами Промислового парку Брівенгат є: територія Нідерландських островів, де розташований промисловий парк, має статус асоційованого члена Європейського Союзу. Тому продукція, яка виготовляється на території парку, може безмитно ввозитися в країни ЄС; звільнення від оподаткування імпортом та експортним митом; оподаткування експортних операцій учасників промислового парку податку на прибуток за ставкою 2%; звільнення від сплати податку на продаж; звільнення від сплати податку на нерухомість.

4.	Литовська Республіка	Інвестиції понад 1 млн євро звільняються від корпоративного податку вперше 5 років і отримують знижку в 50% у наступні 10 років.
5.	Республіка Татарстан, індустриальний парк "Химград"	Керуючою компанією індустриального парку "Химград" встановлені наступні пільги і преференції для його резидентів: безкоштовне технологічне приєднання до енергоресурсів (природний газ, вода, опалення, холод, електроенергія) та до джерел технічних газів (кисень, азот, стиснене повітря); забезпечення збору та утилізації відходів і стоків; застосування пільгової ставки оподаткування при оподаткуванні податком на майно, звільнення від транспортного податку, зниження розрахункового коефіцієнта орендної плати за землю до 0,1, зменшення податку на прибуток; сервісне та технічне обслуговування виробничих, складських приміщень; надання різного виду послуг на пільгових умовах (фінансові, лізинг, кредитування, маркетингові і виставкові послуги, освітні послуги для персоналу, охорона, управління об'єктами нерухомості тощо).

10.	Республіка Білорусь	Податкові пільги резидентів Парку: 1. Протягом 10 років із дня їх реєстрації як резидентів Парку вони звільняються від: податку на прибуток стосовно прибутку, отриманої від реалізації товарів (робіт, послуг) власного виробництва, вироблених ними на території Парку; податку на нерухомість по будівлях і спорудах (у тому числі наднормативного незавершеного будівництва), машино-місць, розташованим на території Парку, незалежно від напрямку їхнього використання; земельного податку за земельні ділянки на території Парку. 2. Після закінчення 10 календарних років, наступних за роком їхньої реєстрації резидента, протягом наступних 10 календарних років сплачують податок на прибуток, земельний податок, податок на нерухомість за ставками, зменшеним на 50%. 3. Протягом 5 календарних років, починаючи з першого року, в якому виникла валовий прибуток резидента Парку, вони звільняються від податку на прибуток та податку на доходи іноземних організацій, що не здійснюють діяльність через постійне представництво, по дивідендах і прирівняних до них доходах, нарахованих резидентами Парку їхнім засновникам (учасникам, акціонерам, власникам). 4. До 1 січня 2027 р. Ставка податку на доходи іноземних організацій, що не здійснюють діяльність в Республіці Білорусь через постійне представництво, по роялті, нарахованих резидентами Парку іноземним організаціям, які не здійснюють діяльність в Республіці Білорусь через постійне представництво, у вигляді винагороди за інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (у тому числі ноу-хау), плати за ліцензію, патент, креслення, корисну модель, схему, формулу, промисловий зразок або процес, становить 5%. 5. До 2027 р. доходи фізичних осіб від резидентів Парку за трудовими договорами оподатковуються прибутковим податком за ставкою 9%. 6. Резиденти Парку звільнені від ПДВ та податку на прибуток, обов'язок щодо сплати яких виникає у зв'язку з безоплатною передачею капітальних будов (будівель, споруд), ізольованих приміщень, об'єктів незавершеного капітального будівництва та інших об'єктів основних засобів,
-----	----------------------------	---

		розташованих на території Парку і переданих для будівництва (реконструкції) будівель і споруд у їх власність.
--	--	--

Рис.3.2. Регіональне розміщення індустріальних парків в Україні.

Таблиця 3.1. Реєстр індустриальних парків України

Найменування	Місцезнаходження	Веб-сторінка	Ік створ ення	Фа ктичні види діяльності, які проваджують ся в межах парку, згідно з КВЕД-2010	Загал ьна площ а, га	Вільні площі в межах парку
КП "Білоцерківський вантажний авіаційний комплекс"	Київська обл., м. Біла Церква, вул. Гайок, 4а	www.bcavia.com	000	-	50	-
ТОВ "Індустріальний парк ПАТРІОТ"	40030, м. Суми, проспект Курський, буд. 147	http://patriot.sumy.ua	008	Підготування та прядіння текстильних волокон, виробництво робочого одягу, виробництво будівельних виробів із пластмас, лісопильне та стругальне виробництво, оптова торгівля напоями, оптова торгівля парфумними та косметичним и товарами і т.д.	,9681	0,1
Індустріальний парк "Чексіл"	14014, м. Чернігів вул. Івана Мазепи, 66	http://ipch.com.ua/	010			
Промисловий парк на території заводу "Запоріжжкран"	69000, Запорізька область, м. Запоріжжя, вул. Кияшко, 16-А	https://kran.zp.ua	011			
Індустріальний парк Рівненської області	Територія колишнього військового полігону між м. Рівне та м. Костопіль	http://investinrivne.org/ catalog/zemelni-dilyank i-1/promislovij-park-riv	013	-	45,13	145,13

		nenskoj-oblasti-145-ga-121.html				
Індустріальний парк "Соломоново"	Закарпатська область, Ужгородський район, с. Соломоново, вул. Перемоги 46	http://sezparkservice.co m/	013	-	6,2	41
Індустріальний парк "Кривбас"	м. Кривий Ріг, Покровський р-н, Дніпропетровська обл.	http://ig.krogerc.info/ua/ ideas/detail/what/10.ht ml	013	-	6,03	26,03
Індустріальний парк "Славута"	Хмельницька обл., м. Славута, вул. Військова	sl_mvkh@ukr.net	013	-	0	50
Індустріальний парк "Долина"	м. Долина Івано-Франківської області	-	013	-	7,14	27,14
Промисловий парк "Тростянець"	42600, Сумська область, Тростянецький район, м. Тростянець, вул. Набережна	-	014	-	9,96	39,96
Індустріальний парк «Свема»	м.Шостка, Сумська обл., вул.Гагаріна, 1.	goo.gl/uvTpEF ipsvema.com.ua	014	KB ЕД 01.11, 01.50, 01.61, 01.64, 46.21	2	76,5
Індустріальний парк «Коростень»	Місто Коростень Житомирська область вул. С.Кемського (Жовтнева), 11Д	www.korosten.in.ua	014	16. 10 Лісопильне та стругальне виробництво; 16.29 Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	2,2	36,55
Львівський індустріальний парк "Рясне-2"	Львів, вул. Шевченка – проїзд Автобудівельників	https://www.ctpark.eu/p ark/1307/Lviv/	014	-	3,49	23,49
Перший український індустріальний парк	смт. Велика Димерка Броварського району Київської області	-	014	-	05	105
Вінницький індустріальний парк	м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 213	http://innovation.vn.ua/	014	10. 41 Виробництво олії та	5,7	27,23

				тваринних жирів		
Новороздільський індустріальний парк	м. Новий Розділ,					
Індустріальний парк "BIONIC HiLL"	м. Київ	http://www.bionic-hill.com/	014	-	6,74	56,74
Індустріальний парк "iPark"	с. Візирка Комінтернівського району Одеської області	http://ipark.info/	014	-	6	16
Яворівський індустріальний парк	81013 Львівська область Яворівський район смт.Немирів вул.І.Франка, 77	-	015	-	0	40
Індустріальний парк "ЖИТОМИР-СХІД"	м. Житомир	-	016	-	4,73	24,73
Індустріальний парк "Фастіндастрі"	08500, Київська обл., м. Фастів, вул. Поліграфічна, 16	fastiv-rada.gov.ua	016	-	5	15
Індустріальний парк "Мироцьке"	с. Мироцьке Кисво-Святошинського району Київської області	http://mirotske.com/	016	-	3,67	33,67
Індустріальний парк "Павлоград"	Дніпропетровська область, Павлоградський район (східна межа м. Павлоград)	-	016	20. 14 - Виробництво інших основних органічних хімічних речовин; 20.11- Виробництво промислових газів; 25.40 - виробництво зброї та боєприпасів; 25.61 - оброблення металів та нанесення покриття на метали;	50	230

Індустріальний парк "Новодністровськ"	м. Новодністровськ Чернівецької області	-	016	13.92 Виробництво готових текстильних виробів, крім одягу; 13.95 Виробництво нетканих текстильних матеріалів виробів із них, крім одягу; 13.96 Виробництво інших текстильних технічного та промислового призначення	5,36	14,11
Індустріальний парк "Хіміко-металургійний завод"	с. Донське, Донецька обл.	http://hmz.org.ua/	016	виробництво хіміко-металургійних сумішей, виробництво порошкового дроту, виробництво зварювальних електродів, виробництво металокопонувань	70	270
Індустріальний парк "Золотоноша"	м. Золотоноша, Черкаська область	zolotonosha.osp-ua.info	017	-	9,93	39,93
Кам'янка-Бузький індустріальний парк	м. Кам'янка-Бузька Львівської області	http://kb-mr.org.ua/wp/?page_id=8202	017	-	4,47	24,47
Індустріальний парк "Вінницький кластер холодильного машинобудування"	м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 213	-	017	28.25 Виробництво промислового холодильного та вентиляційного		

				устаткування (основний);		
Індустріальний парк "КИЇВЩИНА"	с. Нові Петрівці Вишгородського району Київської області, вул. Ватутіна, 34	-	017	переробка сільськогосподарської продукції, легка промисловість, виробництво машин і устаткування, об'єкти логістики, сервісного обслуговування, а також для надання інших видів послуг	18,36	118,36
Індустріальний парк "Нововолинськ"	м. Нововолинськ Волинської області	http://www.novovolynsk-rada.gov.ua/	017	-	0	20
Індустріальний парк "Лиманський"	м. Лиман Донецької області	-	017	-	7,52	27,52
Індустріальний парк "СІГМА Парк Яричів"	с.Старий Яричів Кам'янка-Бузького району Львівської області	-	017	-	5,71	15,71
Індустріальний парк "Ланнівський індустріальний парк"	селище Ланна Карлівського району Полтавської області	-	017	01.63 Післяурожайна діяльність 01.64 Оброблення насіння для відтворення 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин 52.10 Складське господарство 52.24 Транспортне	0,71	28,9

				оброблення вантажів		
Індустріальний парк "Львів"	м.Пустомити, Львівська область	https://www. wheston-holding.com/ip -lviv	017	-	0	20
Агроіндустріальний парк "Агровесна"	Київська обл., Макарівський р-н, 65-й км траси Київ-Житомир	http://agrove sna.com.ua/en/industrial -park/	017	пер еробка та продаж ягідної продукції	о 30 га	
Індустріальний парк "Техносіті"	м. Костянтинівка, Донецька область	-	018	-	4,02	34,02
Індустріальний парк "Біла Церква"	територія Шкарівської сільської ради, Білоцерківський р-н, Київська область	-	018	-	4,14	22,05
Індустріальний парк "Олександрія"	м. Олександрія, Кіровоградської області	-	018	-	4,48	24,48
Індустріальний парк "Еколайн"	11708, Житомирська обл., м. Новоград-Волинський, вул. Михайла Драгоманова, 130					
Індустріальний парк "Захід Ресурс"	м. Городок, Львівської області		018		2,77	22,77
Індустріальний парк "Тернопіль"	м. Тернопіль		018		5	15
Індустріальний парк "Біла Церква 2"	територія Шкарівської сільської ради, Білоцерківський р-н, Київська область	-	018	-	4,71	24,71
Індустріальний парк "Енергія"	Миколаївська обл., м. Миколаїв, Корабельний р-н, вул. Самойловича, 44	-	018	-	6	36
Індустріальний парк "Innovation Forpost"	м. Дніпро, Дніпропетровська обл.		018		9,51	35
Індустріальний парк "Суми"	м. Суми, Сумська обл.		018		7,53	17,53
Індустріальний парк "Аркан"	м. Івано-Франківськ, Івано-Франківська обл.	http://arkan.c om.ua/	018		9,3	
Індустріальний парк "АзовАкваІнвест"	м.Маріуполь, Донецька область		016		5,65	
Індустріальний парк "Хмельницький"	м. Хмельницький, Хмельницька область		018		0,932 5	90,932 5

Індустріальний парк "Подільськ"	м.Подільськ, Одеська область		018		1,070 4	31,070 4
Індустріальний парк "Бізнес Прайм"	с. Тернопілля, Миколаївський район, Львівська область		019		7,5	17,5
Індустріальний парк "ВІНТЕР СПОРТ"	м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 213		019		5	25
Індустріальний парк "Chortkiv - West"	м. Чортків, Чортківський район, Тернопільська область	www.chortkiv vmr.gov.ua	019		7,684	87,684
Індустріальний парк "Місто Скла"	м. Березань, Київська область		019		0,263 3	20,263 3